

Habilitering sett fra Fylkesmannens ståsted

Fagsamling «Barn og unge med funksjonsnedsettelse»

Bårdshaug herregård – 27.2.2019

Fylkeslege Jan Vaage

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

28.02.2019

Litt om Fylkesmannen

Instruks for fylkesmenn

Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer kan bli fulgt opp

Fylkesmannen skal med dette som utgangspunkt virke til gavn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd

Fylkesmannens roller

- Iverksetter av nasjonal politikk i fylket
- Samordningsmyndighet
- Rettsikkerhetsmyndighet
- Informasjon, kunnskapsinnhenting, initiativ og forslag
(Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk)

Strategisk plan

Visjon:

Trøndelag – et godt fylke å bo, vokse og virke i **for alle**

Verdier:

Kompetent

Engasjert

Samordnet

Strategisk plan

Mål 1: Fylkesmannen i Trøndelag skal bidra til at rettsikkerheten ivaretas og at innbyggerne får tjenester av god kvalitet

Mål 2: Fylkesmannen i Trøndelag skal i samspill med andre bidra til en positiv og bærekraftig utvikling i hele fylket

Mål 3: Fylkesmannen i Trøndelag har kompetente og engasjerte medarbeidere som spiller hverandre gode, deler kunnskap og trives på jobben

Hvilken rolle har Fylkesmannen i forhold til habiliteringsområdet?

- Hva er habilitering?
- Lovgrunnlaget
- Fylkesmannens oppgaver

Habilitering?

Fra forskrift om habilitering og rehabilitering

- Er målrettede samarbeidsprosesser på ulike arenaer mellom pasient/bruker, pårørende og tjenesteytere
- Kjennetegnes ved koordinerte, sammenhengende og kunnskapsbaserte tiltak
- Formål: At den enkelte pasient og bruker, som har eller står i fare for å få begrensninger i sin fysiske, psykiske, kognitive eller sosiale funksjonsevne, skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet

Habilitering?

Habilitering og rehabilitering skal ta utgangspunkt i den enkelte pasient og brukers livssituasjon og mål

Hvor foregår habilitering?

- I all hovedsak i hjemkommunen på de steder der hun eller han lever livet sitt, som i hjemmet, i barnehagen, på skolen, på dagsenter, ved ulike fritidstilbud eller andre steder hvor bruker befinner seg
- Når brukerens behov for habiliteringstiltak krever spesialisert kunnskap og erfaring, kan rett instans i kommunen henwise til spesialisthelstjenesten for bistand

Pasient- og brukerrettighetsloven

- Pasient og bruker har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester fra kommunen
- Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten
- Helsehjelp: handlinger som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål, og som er utført av helsepersonell

Helse- og omsorgstjenesteloven

- Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester
- Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne
- Kommunens helse- og omsorgstjeneste omfatter offentlige organiserte helse- og omsorgstjenester som ikke hører under stat eller fylkeskommune

Helse- og omsorgstjenesteloven

- For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen blant annet tilbyd følgende (§ 3-2) :
 - Sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering
- (§ 3-4) ansvar etter § 3-1 første ledd innebærer å legge til rette for samhandling mellom ulike deltjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere der dette er nødvendig for å tilby tjenester omfattet av loven her.
- Kommunen skal samarbeide med fylkeskommune, regionalt helseforetak og stat, slik at helse- og omsorgstjenestene i landet best mulig kan virke som en enhet

Helse- og omsorgstjenesteloven

§ 4-1 Forsvarlighet

Helse- og omsorgstjenester som tilbys eller ytes etter loven her skal være forsvarlige. Kommunen skal tilrettelegge tjenestene slik at:

- a. den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert helse- og omsorgstilbud,
- b. den enkelte pasient eller bruker gis et verdig tjenestetilbud,
- c. helse- og omsorgstjenesten og personell som utfører tjenestene blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter og
- d. tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenestene

Forskrift om habilitering og rehabilitering

Formål:

- Å sikre at personer som har behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering, tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverdighet og deltakelse.
- Formåler er også å styrke samhandlingen mellom tjenesteyter og pasient og bruker og eventuelt pårørende, og mellom tjenesteytere og etater innen et forvaltningsnivå eller på tvers av forvaltningsnivåene

Kommunens ansvar

- Kommunen skal planlegge sin habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet og ha en generell oversikt over behov for habilitering og rehabilitering i kommunen. Tjenester som inngår i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud, skal integreres i et samlet tverrfaglig re-/habiliteringstilbud.
- Kommunen skal sørge for at alle som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendig utredning og oppfølging ved behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering

Spesialisthelsetjenestens ansvar

- Det regionale helseforetaket skal sørge for at personer med fast bopel eller oppholdssted i helseregionen tilbys og ytes nødvendig habilitering og rehabilitering i spesialisthelsetjenesten i og utenfor institusjon

Koordinerende enhet

- Kommunen: Det skal finnes en koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomheten i kommunen. Den koordinerende enheten skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til pasienter og brukere med behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering
- Specialisthelsetjenesten: Det skal finnes en koordinerende enhet i hvert helseforetak som skal ha en generell oversikt over habiliterings- og rehabiliteringstiltak i helseregionen. Den koordinerende enheten skal bidra til å sikre helhetlig tilbud til pasienter med behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering

Individuell plan

Forskriftens § 16:

- Pasient og bruker med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan.
- Vedkommende har rett til å delta i arbeidet med sin individuelle plan, og det skal legges til rette for dette.
- Pårørende skal trekkes inn i arbeidet i den utstrekning pasienten og brukeren og pårørende ønsker det

Opplæringslova

- Fra formålsparagrafen
 - Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong
- Kapittel 5. Spesialundervisning
 - Elevar som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning.
 - For elev som får spesialundervisning, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan. Planen skal vise mål for og innhaldet i opplæringa og korleis ho skal drivast

Fylkesmannens oppdrag – hovedprioriteringer fra tildelingsbrevet

- Fylkesmannen har et helhetlig ansvar for oppgaveporteføljen embetene har på Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområder. Fylkesmannen skal gjøre en skjønnsmessig og risikobasert vurdering og prioritering, og bruke ressursene best mulig ut fra disse prioriteringene med sikte på **endring og forbedring i tjenestene**. Lovpålagte oppgaver skal prioriteres, og da særlig saker som omhandler **enkeltpersoners rettigheter og saker der konsekvensene av svikt er alvorlige**
- Andre områder som vil kreve fylkesmannen bidrag de kommende årene er blant annet videre oppfølging av Omsorg 2020, Kompetanseløft 2020, Fremtidens primærhelsetjeneste, jf. Meld. St. 26 (2014-2015), Opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020), Opptappingsplan mot vold og overgrep, **Opptappingsplan habilitering og rehabilitering** og spesialistutdanningens tredje del

Fylkesmannens oppdrag (rapportkrav i tildelingsbrevet)

Rapportere på Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering

- Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen

Fylkesmannens oppgaver (Virksomhets- og økonomiinstruks)

- Ha oversikt over etablerte koordinerende enheter i kommuner og helseforetak, og understøtte utviklingsarbeidet, og bistå kommune i arbeid for å utvikle et differensiert tilbud innen habilitering og rehabilitering og koordinering som ivaretar tilbud til hele bredden av målgrupper

Fylkesmannens oppgaver (Rettighetsklager)

- Fylkesmannen skal behandle klager etter pasient- og brukerrettighetsloven, tannhelsetjenesteloven, folkehelselovens kapittel 3 (miljørettet helsevern) og sosialtjenesteloven i henhold til veiledere for saksbehandling fra Statens helsetilsyn

Rettighetsklager

- Har søker fått et tilbud?
- Er tilbudet forsvarlig?
- Fylkesmannen må vurdere om søker har fått det man har krav på
 - **Rettsanvendelsen**
 - Grensen går ved forsvarlighet

Rettighetsklager

- Kommunen har på mange områder betydelig valgfrihet i forhold til hvordan man oppfyller det pasient og bruker har krav på. **Kommunens frie skjønn**
- Fylkesmannen skal ved prøving av kommunale vedtak om helsetjenester legge vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av det frie skjønn. For øvrige kommunale vedtak skal klageinstansen legge **stor** vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønn

Rettighetsklager

- Når det er søkt om bistand fra spesialisthelsetjenesten og dette fører til en eventuell rettighetsklage gjør Fylkesmannen tilsvarende vurderinger, men her er det ikke den samme presiseringen om å ta hensyn til tjenestens frie skjønn
- Fylkesmannen legger stor vekt på anbefalingene som fremgår av Helsedirektoratets prioriteringsveiledere

Fylkesmannens oppgaver (Hendelsesbasert tilsyn)

- Fylkesmannen skal vurdere behov for tilsynsmessig oppfølging etter hendelser og/eller når det er bekymring for om virksomheten drives uforsvarlig eller ulovlig. Fylkesmannen skal også vurdere om helsepersonell har brutt plikter i helselovgivningen. Sakene skal behandles i tråd med Statens helsetilsyns veiledere for tilsynssaker

Hendelsesbasert tilsyn

Pasient- og brukerrettighetslovens § 7-4:

- Pasienten, brukeren, eller andre som har rett til det, kan be tilsynsmyndigheten om en vurdering dersom vedkommende mener bestemmelser om plikter fastsatt i eller i medhold av helsepersonelloven, spesialisthelsetjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og tannhelsetjenesteloven er brutt til ulempe for seg eller den hun eller han opptrer på vegne av

Hendelsesbasert tilsyn

Vurdering av forsvarlighet (Prop. 91 L (2010–2011))

- «Forsvarlighetskravet har en dobbel funksjon. Det er en rettesnor for tjenesten og viser til normer som beskriver hvordan tjenestene bør være. Disse normene utgjør kjernen i forsvarlighetskravet og kan betegnes som god praksis. Samtidig danner normene utgangspunkt for å fastlegge hvor grensen mot det uforsvarlige går. Det vil si de konkrete vurderingene av hvor store avvik fra god praksis som kan aksepteres før avviket medfører at tjenesten blir uforsvarlig»

Og til slutt.....

Litt oppsummering

- Innbyggerne har krav på nødvendige helse- og omsorgstjenester fra kommune og spesialisthelsetjeneste
- For kommunene er kravet at innbyggeren oppholder seg der
- Kommunene har ansvar for den habilitering som ikke kan defineres som spesialisert habilitering
- Helse- og omsorgstjenestene skal være forsvarlige
- En kan klage til Fylkesmannen hvis en mener en ikke har fått oppfylt rettene sine eller mener at helsetjenesten eller personell har brutt sine lovpålagte plikter

Litt oppsummering

- Fylkesmannen må vurdere om kommunen i sitt tilbud har forstått og etterlevd lovkravet og at tjenesten er innenfor forsvarlighetsnormen
- I tillegg har Fylkesmannen en viktig oppgave i å formidle nasjonal politikk og gi råd og veiledning både med bakgrunn i dette og i helselovgivningen
- Fylkesmannen skal støtte opp om Opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering og samarbeide med relevante aktører